

Deel 1: DOELSTELLINGEN

1a GENERIEKE DOELSTELLINGEN

Dit document bestaat uit twee delen. In het eerste deel zijn de doelstellingen opgenomen voor de thema's stikstof, water, natuur en landschap en klimaat. Het eerste deel is opgeknipt in generieke doelstellingen (pagina 1) en regionale en lokale doelstellingen (pagina 2 en 3). Per doelstelling wordt verwezen naar de betreffende doelstellingenkaart (DK) welke opgenomen is in het tweede deel van het document, het maatregelenoverzicht (pagina 4 e.v.).

Stikstof

Doel: **74% N-gevoelige N2000-areaal onder KDW in 2030**

Bron: Wet stikstofreductie en natuurverbetering,
DK: 1.

Doel: **Reductie methaanuitstoot veenweidegebieden**

Bron: NPLG
DK: 2

Klimaat

Doel: **In 2030 60% minder broeikasgassen dan in 1990. Het wettelijke doel ligt op 55%.**

Bron: Klimaatakkoord
DK: 12

Water

Doel: **concentraties nutriënten in grond- en oppervlaktewater onder wettelijke normen**

Bron: Waterschappen, KRW
DK: 14a

Doel: **betere benutting van nutriënten**

Bron: Gebiedsdocument
Agrarische Wateropgave (GAW)
DK: 14b

Doel: **concentraties gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlaktewater onder wettelijke normen**

Bron: Kaderrichtlijn Water (KRW),
Grondwaterrichtlijn (GWR)
DK: 15

Natuur en landschap

Doel: **Versterken biodiversiteit, 30% van de natuur die nu *niet* in goede staat van instandhouding is, vertoont in 2030 positieve trend of verkeert *wel* in goede staat**

Bron: Vogel- en habitatrictlijn,
Wet Natuurbescherming
DK: 3, 4, 5

Doel: **10% groen-blauwe dooradering in 2050 per provincie, waarvan de helft in 2030 gerealiseerd moet zijn**

Bron: startnotitie NPLG 10 juni 2022, Nationale Bossenstrategie en het Aanvalsplan Landschap
DK: 9

Doel: **Alle landbouwbodems duurzaam beheerd in 2030**

Bron: Rijk
DK: 11

Doel: **Reductie emissie broeikasgassen landbouw (veehouderij en glastuinbouw) en landgebruik (veenweiden/bomen, bossen/landbouwbodems)**

Bron: Klimaatakkoord,
Klimaattafel Landbouw en Landgebruik
DK: 12

Doel: **versterken biodiversiteit via nieuw bos en bosherstel**
Bron: Nationale Bossenstrategie
DK: 7

1b: REGIONALE EN LOKALE DOELSTELLINGEN

Stikstof Gebied: Groningen Doel: reductie methaan- en ammoniakgassen Bron: NPLG DK: 2 Gebied: Fryslân Doel: 25% generieke reductie op vrijwillige basis Bron: Uitvoeringsprogramma Stikstof Fryslân 2035 DK: 3	Klimaat Gebied: Groningen Doel: Duurzaam toekomstperspectief Groningse veenweidegebieden Bron: Regionale Veenweidestrategie DK: 13 Gebied: Achtkarspelen-zuid, Fryslân Doel: Realisatie NNN, verbetering landbouwstructuur, NIL, verminderen bodemdaling en CO2 uitstoot, verbeterde mogelijkheden recreatie en toerisme, waterbeheer afstemmen op functies Bron: Gebiedsgerichte aanpak, mei 2022 DK: 23	Natuur en landschap Gebied: Fryslân Doel: versterken biodiversiteit, verkorten lijst bedreigde soorten met elke 10 jaar 20%. Bron: Programma Herstel Biodiversiteit DK: 5a Gebied: Fryslân Doel: versterken biodiversiteit via realisatie areaal NNN Gebied: resterende inrichtingsambitie Friesland 3.961 ha. en Groningen 3.029 ha. Bron: Natuurpact DK: 6 Gebied: Fryslân Doel: versterken biodiversiteit door 10% uitbreiding bosareaal (bomen, (voedsel)bos, agroforestry en natte natuur) Bron: Friese Bossenstrategie DK: 8 Gebied: prov. Groningen Doel: versterken biodiversiteit Bron: Strategie biodiversiteit Groningen DK: 5 Gebied: Groningen Doel: beschermen slotenpatroon Middag-Humsterland Bron: Omgevingsvisie Groningen DK: 10

vervolg op pagina 3

1b: REGIONALE EN LOKALE DOELSTELLINGEN, vervolg

Water

Gebied: Groningen

Doel: **hermeanderen 44 km waterloop (Dwarsdiepgebied en Reitdiep-Kommerzijl)**

Bron: KRW

DK: 16

Gebied: Groningen

Doel: **aanleggen natuurvriendelijke oevers op lokaal niveau**

Bron: KRW

DK: 17

Gebied: kuststrook Groningen

Doel: **Voorkomen verzilting door structuurverbetering kleigronden en vasthouden van water**

Bron:

Waterbeheerprogramma/GAW

DK: 18

Gebied: Groningen

Doel: **beschermen slotenpatroon Middag-Humsterland**

Bron: Omgevingsvisie Groningen

DK: 10

Gebied: Fryslân

Doel: **P-afspoeling in het zandgebied terugdringen. Door verbeteren bodemstructuur, niet met zware machines op het land onder natte omstandigheden, toepassen van koolstoffilters in de drainage, strobalen en drainblockfilters in sloot.**

Bron: Gebiedsanalyse Agrarische Wateropgave (GAW)

DK: 21

Gebied: Fryslân

Doel: **verdrogingproblematiek met name in het zuidelijke zandgebied oppakken door verbeteren bodemstructuur, niet kerende grondbewerking, het plaatsen van stuwen in perceelsslotten.**

Bron: Gebiedsanalyse Agrarische Wateropgave (GAW)

DK: 22

Gebied: Dwarsdiepgebied

Doel: **Water vasthouden in de haarvaten (boerensloten)**

Bron: KRW

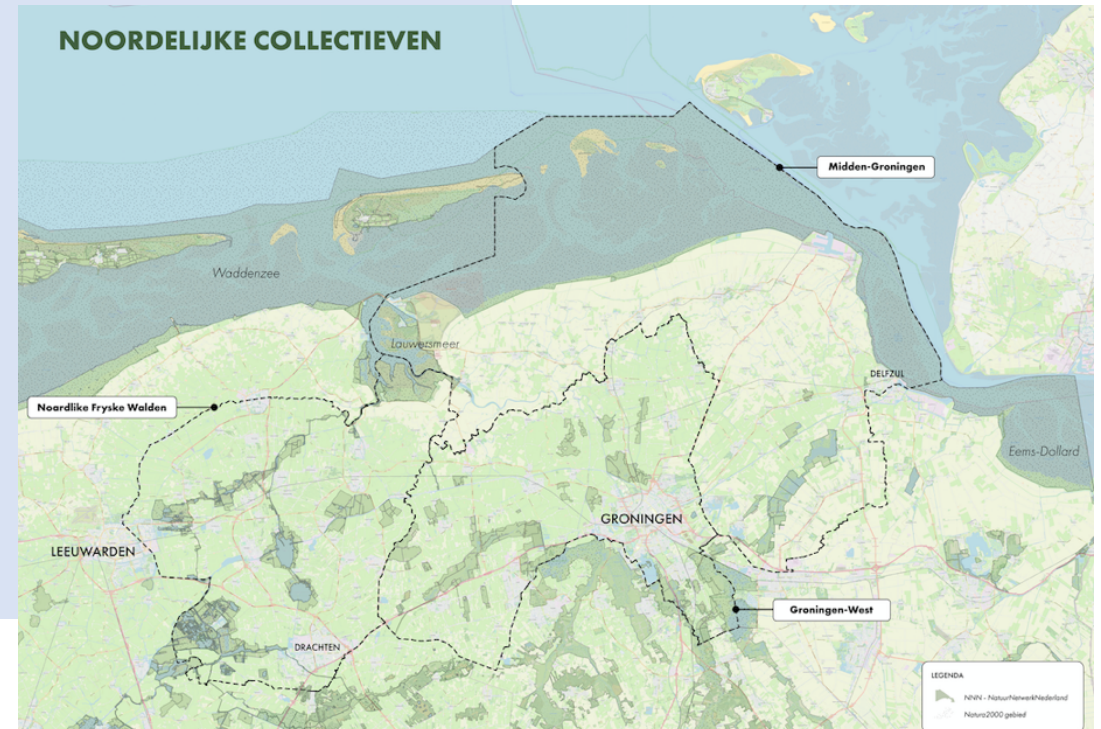
DK: 19

Gebied: Fryslân

Doel: **Verlagen N, maar m.n. P-afspoeling in noordelijk kleigebied door beter bodembeheer, sloot(kant)-beheer-akkerranden, verhogen organische stof, geen zware machines onder natte omstandigheden**

Bron: Gebiedsanalyse Agrarische Wateropgave (GAW)

DK: 20

Deel 2: MAATREGELENOVERZICHT: INFORMATIE EN CONSEQUENTIES VAN DOELSTELLINGEN

De doelstellingenkaarten geven de opgaven per gebied weer. In dit maatregelenoverzicht worden de doelstellingen (voor zover mogelijk) vertaald naar de gebieden en wordt aangegeven wat de consequenties voor het gebied zijn.

THEMA: STIKSTOF

Doelstellingenkaart 1

Doelstelling: 74% van stikstofgevoelige Natura 2000-areaal onder kritische depositiewaarde in 2030

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Rijk en provincies

Bron van doelstelling: Wet stikstofreductie en natuurverbetering. Het betreft de overbelasting van stikstofdepositie in N2000-gebieden en het niet voldoen aan de internationale verplichtingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn. In het coalitieakkoord (2022) heeft het kabinet aangekondigd de huidige wettelijke omgevingswaarde voor stikstofdepositie voor 2035 uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering naar voren te halen.

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: De landelijke omgevingswaarde voor stikstof (74% van het areaal onder de KDW in 2030) is naar richtinggevende gebiedsdoelen vertaald als input voor provinciale gebiedsprocessen en de concept gebiedsprogramma's van provincies. Vervolgens volgt in juli 2023 de vaststelling van definitieve gebiedsdoelen in de gebiedsprogramma's. In het gebiedsproces kijken provincies samen met de gebiedspartners en betrokken stakeholders hoe deze doelen samen met de klimaat-, water- en natuurdoelen het beste behaald kunnen worden.

Doorvertaling naar consequenties:

Voor Provincie Fryslân: Stikstof zal nu overgaan in Fries Programma Landelijk Gebied. Er ligt nog niet vast waar wat gaat landen. Er is wel een eerste inzet gedaan om 25% generiek te reduceren in Fryslân op vrijwillige basis. Hiervoor wordt een subsidieregeling opengesteld "laaghangend fruit" waarmee boeren investeringen kunnen cofinancieren die bijdragen aan de reductie van stikstof. <https://www.fryslan.nl/flysystem/media/uitvoeringsprogramma-stikstof-fryslan-2030-vastgesteld.pdf>

Doelstellingenkaart 2

Doelstelling: Reductie broeikas- (METHAAN), vermestende en verzurende (AMMONIAK) gassen per bedrijf en per kg product in Groningen West

Hardheid: *Vastgesteld / concept / nice to have / vaststelling dd.*

Eigenaar: Provincie Groningen

Bron van doelstelling: NPLG. Stikstofkaart 10 juni 2022. Doelenbrief Water en Klimaat komt eind november 2022. Veenweidestrategie voor moerige gronden en klei-op-veen/veen-op-klei gronden is in ontwikkeling samen met Drenthe.

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Methaanuitstoot (CH4) in veeweide gebieden (Veenweidestrategie samen met Drenthe), maar ook methaan- en ammoniakuitstoot via voer, mest, fermentatie/ spijsvertering, stalsysteem, gebruik kunstmest, weidegang in de melkveehouderij. In de varkenshouderij/ pluimveehouderij uitstoot afhankelijk van aantallen dieren, houderijsysteem (b.v. biologisch) en gebruik en effectiviteit van luchtwasser.

Doorvertaling naar consequenties:

Beëindigen, verplaatsen, omschakelen: reduceren in dieraantallen, combinatie van innovatieve management maatregelen toepassen, bijvoorbeeld via zgn. laaghangend fruit regeling (samen met Friesland en Drenthe). Legalisatie PAS-melders vraagt om stikstofruimte. Opheffen derogatie doorrekenen.

Doorvertaling naar Friesland:

Instrumenten: Manieren die gebieds' ruimtelijke ordening' ondersteunen zoals verplaatsen, bestemmingsplan wijzigen etc. Bijvoorbeeld via tijdelijke subsidies "Laaghangend Fruit, Landbouwagonde, Regiodeal NIL. Structureel via andere manier van werken aan doelen, zoals KPI's, wetswijzigingen, fiscaliteit

THEMA: NATUUR

Doelstellingenkaart 3

Doelstelling: Versterken biodiversiteit. 30% van de natuur nu *niet* in goede staat van instandhouding, vertoont positieve trend of verkeert wel in goede staat in 2030

Hardheid: *Vastgesteld / concept / nice to have / vaststelling dd.*

Eigenaar: LNV

Bron van doelstelling: Vogel- en Habitatrichtlijn en Wet Natuurbescherming

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

...

Doorvertaling naar consequenties:

...

Doelstellingenkaart 4

Doelstelling: Versterken biodiversiteit

Hardheid: *Vastgesteld / concept / nice to have / vaststelling dd.*

Eigenaar: Provincie Groningen

Bron van doelstelling: Strategie Biodiversiteit Groningen, Wet natuurbescherming en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: biodiversiteit gedefinieerd als instandhouden, uitbreiden van verschillende soorten (b.v. kevers, akkervogels) of als gebruik van tussengewassen, rustgewassen, stikstofbindende gewassen en verruiming van areaal/ strokenteelt om monocultuur en uitputting bodem tegen te gaan (zie ook: Natuurinclusieve landbouw Midwolder Bouwtten, Onnderpolder, WeidevogelBoer),

Middel: GLB-NSP, onderhoud kleinschalig landschap (singels, akkerland)

Doorvertaling naar consequenties:

Vanuit GLB-NSP betekent dat gebruik van ANLb door collectieven, inzet ecoregelingen. Vanuit Strategie Groningen betekent dat maatregelen buiten het natuurnetwerk, binnen natuurgebieden en bij specifieke Groninger aandachtsgebieden zoals de kust, akkers, moeras, graslanden.

Doelstellingenkaart 5

Doelstelling: Versterken biodiversiteit

Hardheid: *Vastgesteld*

Eigenaar: Provincie Fryslan

Bron van doelstelling: <https://www.fryslan.frl/flysystem/media/provinciaal-programma-herstel-biodiversiteit.pdf>

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Uiterlijk in 2025 is de neergaande lijn van de biodiversiteit omgezet in een opgaande lijn. Die lijn willen we voor de lange termijn vasthouden. Dit geldt voor natuurgebieden én voor het agrarisch en stedelijk gebied daarbuiten. Het doel meten we af aan de lijst met Soorten van Fries belang. Op deze lijst staan de beschermde soorten waarvoor Fryslân een speciale betekenis heeft en die bedreigd zijn. Het aantal soorten op deze lijst moet voor 2026 afnemen met 20%. Die lijn willen we dan doorzetten. Elke tien jaar moet de lijst 20% korter worden, doordat soorten van de lijst worden afgevoerd omdat hun leefgebied verbetert en het aantal toeneemt. Voor de monitoring wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de Living Planet Index.

Realiseren door:

1. Herstel basiskwaliteit en samenhang leefgebieden (de basis op orde: Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura 2000, Agrarisch Natuurbeheer, weidevogelkerngebieden, voldoende water, schoon water (N, P, inrichting en beheer afgestemd op biodiversiteit) lucht (N) en een gezonde bodem) 2. Versterken van de verbinding tussen economie en natuur en landbouw (natuurinclusieve landbouw, circulaire economie, recreatie, beheer infrastructuur) 3. Versterken bewustwording samenleving (betrokkenheid bij leefomgeving, actieve inzet, monitoring, samenwerking, via cultuur) 4. Natuurinclusief ontwerpen, bij nieuwe projecten, koppelen van opgaven, en een gebiedsgerichte aanpak

Doorvertaling naar consequenties:

Agrarisch natuurbeheer, op perceelsranden maar ook op gehele percelen moeten worden voortgezet. Daarbij spelen we maximaal in op de mogelijkheden van het nieuwe GLB. Daarbij wordt ervoor gezorgd dat: Er een betere afstemming komt tussen de doelen van het agrarisch natuurbeheer en het overige natuurbeheer. Kan het agrarisch natuurbeheer worden ingezet voor het beschermen van bronpopulaties? Op basis van de te ontwikkelen streefbeelden en handreikingen (o.a. voor Soorten van Fries belang) worden gezamenlijke keuzes gemaakt. Daarnaast wordt er meer aandacht gegeven aan de aansluiting op andere ecologische netwerken en verbindingen in het agrarisch gebied en langs infrastructuur.

Doelstellingenkaart 6

Doelstelling: Versterken biodiversiteit

Middel: Realisatie areaal NNN

Hardheid: Bestuurlijke overeenkomst Rijk en provincies

Eigenaar: In het Natuurpact hebben Rijk en provincies afgesproken om tot 2027 80.000 extra hectare natuur op land aan te leggen binnen het Natuurnetwerk Nederland. Elk jaar verzamelen provincies samen met het Rijk informatie over hoe het met de natuur staat in de Voortgangsrapportage Natuur. In de meest recente rapportage is geconcludeerd dat met het huidige jaarlijkse tempo van de inrichting de afspraken niet tijdig kunnen worden uitgevoerd.

Bron van doelstelling: Natuurpact (2013)

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Uitgaand van de zevende voortgangsrapportage is de resterende inrichtingsambitie voor Drenthe 6.880 ha, voor Friesland 3.961 ha en voor Groningen 3.029 ha.
In het gebied van NFW wordt via het Right to Challenge project Natuer mei de Mienskip samen met boeren gewerkt aan invulling van NNN uiterlijk gerealiseerd eind 2027.

Doorvertaling naar consequenties:
Dat betekent dat ...

Doelstellingenkaart 7

Doelstelling: Versterken biodiversiteit

Middel: 37.400 ha nieuw bos en bosherstel

Hardheid: Als doel opgenomen in NPLG

Eigenaar: Rijk

Bron van doelstelling: Nationale Bossenstrategie & het Klimaatakkoord

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Verdeling in 15.000 ha binnen het NNN, 19.000 ha buiten het NNN en 3.400 ha bovenwettelijke compensatie. Hiermee kunnen integrale keuzes worden gemaakt in gebiedsplannen, met het oog op natuur, water en klimaat (waarbij voor Natura 2000 gebieden weer bijvoorbeeld eigen beheerplannen gelden)

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent meer bos (compensatieopgave voor gekapt bos in Natura 2000 gebieden, nieuw te realiseren bos binnen en buiten het Natuurnetwerk Nederland), bomen buiten bos (10% groenblauwe dooradering, waarvan 5% houtige elementen), stimuleren van agroforestry als nieuwe vorm van landbouw, meer bomen in het stedelijk gebied en revitalisering van bestaand bos. Keuzes maken waar deze bossen moeten komen, welke bostypen dat zijn en waar het bestaande bos hersteld moet worden.

Doelstellingenkaart 8

Doelstelling: Versterken biodiversiteit

Middel: 223 ha binnen NNN en 231 ha op zandgronden buiten NNN, 19 ha uitbreiding op kleigronden. 100.000 bomen aanplanten in bestaande singels.

Overstijgend wil de provincie tot en met 2030 door uitbreiding van bomen, (voedsel)bos, agroforestry en natte natuur minimaal de hoeveelheid CO2 vastleggen die bereikt zou worden met een uitbreiding van 10% van het bosareaal in Friesland.

Hardheid: Vastgesteld (*uitwerking Nationale Bossenstrategie*)

Eigenaar: Provincie Friesland

Bron van doelstelling: Friese Bossenstrategie (2020). In deze strategie is ook duidelijk aangegeven hoe er naar de subgebieden wordt gekeken, hoe het eruit ziet en wat de gewenste richting is: https://www.fryslan.frl/_flysystem/media/friese_bomen-_en_bossenstrategie.pdf

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Binnen verschillende landschapselementen is de bedekkingsgraad nog laag. Hier is ruimte voor extra boomaanplant.

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent dat er ook middelen voor beheer beschikbaar gesteld moeten worden. Leveren ecosysteemdiensten.

Doelstellingenkaart 9

Doelstelling: 10% groen-blaauwe dooradering in 2050, waarvan de helft in 2030 gerealiseerd moet zijn.

Hardheid: als richtinggevend doel op te nemen in het NPLG voor 2050

Eigenaar: Rijk en provincies via het Nationaal Programma Landelijk gebied

Bron van doelstelling: (1) startnotitie NPLG 10 juni 2022, Nationale Bossenstrategie en het Aanvalsplan Landschap

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: 10% groenblauwe dooradering per provincie, waarbij het landelijk gebied is gedefinieerd als het gebied tussen NNN en de bebouwde kom. Ruwweg wordt de helft ingevuld met houtige elementen (5%), en de overige helft met niet-houtige, waarvan 2.5% water en 2.5% kruiden- en bloemrijke randen, afhankelijk van wat er past in het gebied.

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent dat per provincie zal verschillen hoeveel groenblauwe dooradering er al aanwezig is, en wat de restopgave is om tot 10% te komen. GBDA dient met name als ondersteunend middel om verschillende hoofddoelen uit het NPLG te bereiken op het gebied van biodiversiteit, klimaat en water. Uit het gebiedsproces zal volgen hoe GBDA optimaal kan bijdragen aan de verschillende opgaven in het betreffende gebied en wat de mogelijkheden zijn, en daaruit volgend hoe de invulling het best past in het gebied.

Doelstellingenkaart 10

Doelstelling: Bescherming slotenpatroon Middag Humsterland

Hardheid: *Vastgesteld / concept / nice to have / vaststelling dd.*

Eigenaar: Provincie Groningen

Bron van doelstelling: Visie Middag Humsterland. Behoud en ontwikkeling van een nationaal landschap 2017. Provincie Groningen: Anke Romein.

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Wierdenlandschap behoort tot de Nationale Landschappen van Nederland.

Zorgen voor behoud en ontwikkeling van de karakteristieke landschappelijke cultuurhistorische patronen en de belevingswaarde van het gebied, en tegelijkertijd economische ontwikkelingskansen en nieuw verantwoord ondernemerschap kunt creëren.

Doorvertaling naar consequenties:

Kleinschalig slotenpatroon op basis van wadgeulen, kronkelende diepjes, onregelmatig en kleinschalig kavelpatroon waarin de oorspronkelijke waddenstructuur nog herkenbaar is, geen klassieke ruilverkaveling, herkenbare relatie tussen oude waterlopen, het slotenpatroon, locatie van dorpswierden en huiswierden en de loop van oude wegen en dijken, agrarisch landschap en agrarische sfeer. Zie ook: Westerkwartier Natuurinclusief, Westerkwartier Boert Bewust.

Doelstellingenkaart 11

Doelstelling: Alle landbouwbodems duurzaam beheerd in 2030: verbeteren bodem en bodemleven vanuit het oogpunt van organische stofgehalten, emissie van nutriënten naar lucht en oppervlaktewater en herstel biodiversiteit.

Hardheid: Vastgesteld TK, koppeling Klimaatakkoord (via NPL draagt duurzaam beheerde landbouwbodem bij aan extra vastlegging 0,5 Mton CO2 per jaar)

Eigenaar: rijk

Bron van doelstelling: Nationaal Programma Landbouwbodems.

Vier sporen: 1. kennisontwikkeling en –verspreiding, 2. beleidsimplementatie, 3. innovatie in de agroketen en 4. versterken regionale initiatieven.

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent dat ...

THEMA: KLIMAAT

Doelstellingenkaart 12

Doelstelling: Reductie emissie broeikasgassen landbouw (veehouderij en glastuinbouw) en landgebruik (veenweiden/bomen, bossen/landbouwbodems).

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Ondertekenaars Klimaatakkoord, Klimaattafel Landbouw en Landgebruik van het Klimaatakkoord.

Bron van doelstelling: Klimaatakkoord, Nationale Klimaatwet en coalitieakkoord (2022). Het kabinet heeft de ambitie om in 2030 60% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990. Het wettelijke doel komt op 55% te liggen. Alle sectoren moeten hieraan bijdragen: mobiliteit, energie en industrie, woningbouw, landbouw en landgebruik. De klimaatopgave voor de landbouw en het landgebruik heeft onder meer betrekking op de veehouderij, de glastuinbouw, veenweidegebieden, landbouwbodems, bossen en natuur. De landbouw en het landgebruik moeten voldoen aan de indicatieve restemissiedoelen 2030 die met de Tweede Kamer zijn gedeeld in de brief van de minister voor Klimaat en Energie (Kamerstuk 32813, nr. 974). Op basis van de ramingen in de Klimaat- en Energieverkenning 2022 worden in het najaar definitieve rest-emissiedoelen 2030 voor alle sectoren vastgesteld, dus ook voor landbouw en voor landgebruik.

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Landbouw en landgebruik kennen elk een ander spoor om tot een doorvertaling te komen van de klimaatdoelen per provincie. Zo kennen de onderdelen die vallen onder landgebruik een eigen afstemmingstraject voor beste verdeling van de opgave. Voor landbouw is dit afstemmingstraject er op provinciaal niveau (nog) niet.

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent dat ...

Doelstellingenkaart 13

Doelstelling: Een duurzaam toekomstperspectief voor het Gronings veenweidegebied waarin de maaiveldvaling en de uitstoot van broeikasgassen naar de mogelijkheden maximaal geremd worden en met zoveel mogelijk ruimte voor landbouw, natuur, energietransitie en andere opgaven.

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Provincie Groningen, Waterschap Hunze en Aa's, Waterschap Noorderzijlvest

Bron van doelstelling: Regionale veenweidestrategie

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Er zijn nog geen specifieke doelstellingen voor subgebieden. In de vorm van gesprekken met alle belanghebbenden wordt dit verder vormgegeven.

Doorvertaling naar consequenties:

Veenbehoud gaat vaak gepaard met peilverhoging. Als we hiervoor kiezen heeft dit direct impact op de bedrijfsvoering van lokale boeren. Door het grillige bodempatroon van de Groningse veenweiden zal de impact van vernatting op perceelsniveau verschillen.

Boerenbedrijven zitten vaak deels op het veen en niet volledig.

Op perceelniveau zien we daarom drie mogelijke scenario's voor het huidige gebruik als gevolg van vernatting, waarbij toekomstperspectief voor het boerenbedrijf altijd het streven is:

- Continueren van het huidige gebruik
- Aangepast gebruik met passende compensatie
- Ander gebruik met passende compensatie.

THEMA: WATER

Doelstellingenkaart 14a

Doelstelling: concentraties nutriënten in grond- en oppervlaktewater onder wettelijke normen

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: waterschap (oppervlaktewater)/provincie (grondwater)

Bron van doelstelling: Kaderrichtlijn Water (KRW) / Grondwaterrichtlijn (GWR) / Nitraatrichtlijn

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Zie volgende dia voor de doelstellingen voor oppervlaktewater. Voor grondwater geldt een norm van 50 mg nitraat per liter grondwater.

Middel:

Financiering vanuit Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en mogelijk vanuit NSP. BedrijfsBodemWaterPlan als adviestool.

Doorvertaling naar consequenties: Dat betekent dat we samen met boeren moeten kijken hoe we de uitspoeling van nitraat naar het grondwater kunnen verminderen en hoe we met name de fosforconcentratie in het oppervlaktewater kunnen verlagen.

KRW-doelen nutriënten

KRW-waterlichaam	Provincie	Gemeente	Doel stikstof (N) in mg/l	Doel fosfor (P) in mg/l	Beoordeling 2022
Damsterdiep-Nieuwediep	Groningen	Appingedam, Delfzijl, Loppersum, Groningen	≤ 2,80	≤ 0,15	Goed
Hoendiep-Aduarderdiep	Groningen, Drenthe	Noordenveld, Tynaarlo, Groningen, Westerkwartier	≤ 3,80	≤ 0,25	Matig
Reitdiep-Kommerzijl	Groningen	Westerkwartier, Het Hogeland	≤ 2,50	≤ 0,14	Ontoereikend
Boterdiep-Winsumerdiep	Groningen	Groningen, Het Hogeland	≤ 2,80	≤ 0,15	Slecht
Dwarsdiepgebied	Groningen	Westerkwartier	≤ 2,30	≤ 0,11	
Kanalen-DG hellend-gestuwd	Groningen, Drenthe	Midden-Drenthe, Noordenveld, Westerkwartier	≤ 2,80	≤ 0,15	
Lauwersmeer	Groningen, Fryslân	Westerkwartier, Noardeast-Fryslân, Het Hogeland	≤ 2,10	≤ 0,19	
Leekstermeer	Groningen, Drenthe	Noordenveld, Westerkwartier	≤ 1,30	≤ 0,09	
Maren-DG Fivelingo	Groningen	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	≤ 2,80	≤ 0,15	
Maren-DG Reitdiep	Groningen	Loppersum, Groningen, Westerkwartier, Het Hogeland	≤ 2,80	≤ 0,15	
Matslootgebied	Groningen, Drenthe	Noordenveld, Groningen, Westerkwartier	≤ 2,80	≤ 0,15	
Noordoostelijke Kustpolders	Groningen	Delfzijl, Het Hogeland	≤ 2,10	≤ 0,19	
Paterswoldsemeer	Groningen, Drenthe	Tynaarlo, Groningen	≤ 1,30	≤ 0,09	

Doelstellingenkaart 14b

Doelstelling: betere benutting van nutriënten

Hardheid: concept

Eigenaar: Waterschap Noorderzijlvest/DAW

Bron van doelstelling: Gebiedsdocument Agrarische Wateropgave (GAW)

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: van toepassing voor de noordelijke kleischil.

Middel: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), NSP

Doorvertaling naar consequenties: Kan bijvoorbeeld gaan over op maat bemesten (mestgiften meer verspreid over het jaar/kleinere giften); het inzetten van vanggewassen en het opheffen/tegengaan van bodemverdichting.

Doelstellingenkaart 15

Doelstelling: concentraties gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlaktewater onder wettelijke normen

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Waterschap (oppervlaktewater) / provincie (grondwater)

Bron van doelstelling: Kaderrichtlijn Water (KRW) / Grondwaterrichtlijn (GWR)

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Geen overschrijdingen van de normen in het oppervlaktewater. De normen zijn per middel verschillend. Aandachtsgebieden: Maren-DG Fivelingo en de NO Kustpolders. In drie KRW-waterlichamen in het noordoosten, meten we een normoverschrijding. Het gaat hierbij om Linuron, verboden sinds 2017. De verwachting is dat daarmee deze normoverschrijding niet meer voor zal komen. Behalve op de hoofdmeetpunten van de KRW meten we ook nog op andere locaties in ons beheergebied. In de periode 2016-2018 zijn hier normoverschrijdingen gemeten voor Imidacloprid, Dimethenamide-P, Pendimethalin, trans-Fluoxastrobin en Mesosulfuron-methyl.

Deze vijf stoffen worden vooral gebruikt in de akkerbouw. Norm voor gewasbeschermingsmiddelen in grondwater: 0,1 µg/l voor individuele stoffen; 0,5 µg/l voor som van stoffen.

Middel: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), NSP

Doorvertaling naar consequenties: Dat betekent dat we samen met boeren willen kijken naar het verminderen van emissies door praktische maatregelen.

Doelstellingenkaart 16

Doelstelling: hermeanderen 44 km waterloop

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Waterschap Noorderzijlvest

Bron van doelstelling: Kaderrichtlijn Water (KRW)

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: 6,1 km in KRW-waterlichaam Dwarsdiepgebied, 37,5 km in KRW-waterlichaam Reitdiep-Kommerzijl

Middel: KRW

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent dat er met agrariërs moet worden gekeken wat eventuele mogelijkheden hierin zijn.

Doelstellingenkaart 17

Doelstelling: aanleggen natuurvriendelijke oevers

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Waterschap Noorderzijlvest

Bron van doelstelling: Kaderrichtlijn Water (KRW)

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

1,5 km in Boterdiep-Winsumerdiep

1,3 km Damsterdiep-Nieuwediep

0,3 km Hoendiep-Aduarderdiep

1 km Leekstermeer

0,8 km Maren-DG Fivelingo

1,2 km Maren-DG Reitdiep

0,3 km Matslootgebied

0,3 km Noordoostelijke kustpolders

0,7 km Reitdiep-Kommerzijl

Middel: KRW

Doorvertaling naar consequenties:

Dat betekent dat er met agrariërs moet worden gekeken wat eventuele mogelijkheden hierin zijn.

Doelstellingenkaart 18

Doelstelling: Voorkomen verzilting door structuurverbetering kleigronden en vasthouden van water

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Waterschap Noorderzijlvest

Bron van doelstelling: Waterbeheerprogramma/GAW

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Met name van belang voor het gebied waar verzilting van het grondwater optreedt: de noordelijke kuststrook

Middel: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), NSP, BedrijfsBodemWaterPlan

Doorvertaling naar consequenties: Samen werken aan bodemverbetering(splannen). Kijken naar de mogelijkheden om meer water vast te houden in de bodem/ondergronds op te slaan.

Doelstellingenkaart 19

Doelstelling: Water vasthouden in de haarvaten (boerensloten)

Hardheid: Vastgesteld

Eigenaar: Waterschap Noorderzijlvest

Bron van doelstelling: Kaderrichtlijn Water (KRW)

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Opgave voor het Dwarsdiepgebied

Middel: KRW, Interreg-project

Doorvertaling naar consequenties: Dat betekent dat er met agrariërs moet worden gekeken wat eventuele mogelijkheden hierin zijn. Te denken valt aan verbeteren bodemkwaliteit, maar ook aan het water vasthouden door middel van stuwjes of ondiepe/peilgestuurde drainage.

Doelstellingenkaart 20

Doelstelling: Verlagen N, maar m.n. P-afspoeling in noordelijk kleigebied door beter bodembeheer, sloot(kant)beheerakkerranden, verhogen organische stof, geen zware machines onder natte omstandigheden

Hardheid: *concept – moet nog worden vastgesteld – bouwsteen uitvoeringsprogramma*

Eigenaar: Wetterskip Fryslân / LTO / Provincie Fryslân

Bron van doelstelling: Gebiedsanalyse Agrarische Wateropgave (GAW), onderdeel KRW maatregelen

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Met name de akkerbouwgronden kennen een hoge mate van verdichting, wat opgelost kan worden, waardoor er een hogere benutting is van nutriënten. Voor stikstof liggen er kansen om een laag bodemoverschot te realiseren door gewasopvolging en toepassing van de 4xR strategie. In de kleipolders zouden akkerranden aangelegd moeten worden om de zeer hoge P-afspoeling te reduceren.

Doelstellingenkaart 21

Doelstelling: P-afspoeling in het zandgebied terugdringen. Door verbeteren bodemstructuur, niet met zware machines op het land onder natte omstandigheden, toepassen van koolstoffilters in de drainage, stobalen en drainblockfilters in sloot.

Hardheid: *concept – moet nog worden vastgesteld – bouwsteen uitvoeringsprogramma*

Eigenaar: Wetterskip Fryslân / LTO / Provincie Fryslân

Bron van doelstelling: Gebiedsanalyse Agrarische Wateropgave (GAW), onderdeel KRW maatregelen

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Kwaliteit van de bodemstructuur is in dit gebied het laagst. Hier liggen duidelijk kansen voor het gebied.

Doelstellingenkaart 22

Doelstelling: Verdrogingproblematiek met name in het zuidelijke zandgebied oppakken door verbeteren bodemstructuur, niet kerende groundbewerking, het plaatsen van stuwen in perceelsloten. Specifiek kijken naar gebieden waar keileem ondiep aanwezig is: in deze gebieden is de kans op afspoeling en ondiepe uitspoeling groter.

Hardheid: *concept – moet nog worden vastgesteld – bouwsteen uitvoeringsprogramma*

Eigenaar: Wetterskip Fryslân / LTO / Provincie Fryslân

Bron van doelstelling: Gebiedsanalyse Agrarische Wateropgave (GAW), onderdeel KRW maatregelen

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau: Kwaliteit van de bodemstructuur is in dit gebied het laagst. Hier liggen duidelijk kansen voor het gebied.

Doelstellingenkaart 23

Doelstelling: Realisatie NNN, verbetering landbouwstructuur, NIL, verminderen bodemdaling en CO2 uitstoot, verbeterde mogelijkheden recreatie en toerisme, waterbeheer afstemmen op functies

Middel: Gebiedsproces Achtkarspelen Zuid

Hardheid: ambitie

Eigenaar: Provincie Fryslân

Bron van doelstelling: Gebiedsgerichte aanpak – 11 mei 2022

Doelstelling vertaald naar het gebied/subgebied/lokaal niveau:

Schakelen naar andere bedrijfsvoering, wellicht verbreden naar multifunctionele landbouw